

Vilko Žiljak

Računalna grafika

www.galerija.ziljak.hr

GALERIJA

S^V IVAN
ZELINA

SV. IVAN ZELINA M. GUPCA 8

Vilko Žiljak – IR računalna grafika

Od Novih Tendencija do Nove percepcije

Računalna grafika je, kako joj i naziv kaže, grafika kreirana pomoću računala, a obuhvaća stvaranje, pohranjivanje i obradu slikovnog sadržaja, odnosno dobivanje grafičkih prikaza pomoću računala. Prikazi se mogu generirati, obrađivati i pohranjivati u vektorskom ili rasterskom zapisu te prikazati na zaslonu računala, ispisati pisačem i nacrtati crtalom

Tijekom 70-tih godina osobna računala postaju sve moćniji grafički alati, sposobni crtati i složenije morfologije i dizajne. Računalna grafika primjenjuje se od tada za vizualizaciju rezultata istraživanja u različitim područjima znanosti i tehnike, izradi arhitektonskih projekata, industrijskom i grafičkom oblikovanju, izradi specijalnih filmskih efekata, animiranih filmova, reklamnih prikaza te računalnih igara, ali se razvila i kao zasebna grana likovne umjetnosti. A upravo na tu „granu“ zasjeo je autor, čijim ću djelom predstaviti i argumentirati računalnu grafiku i kao umjetničku likovnu vrstu – Vilko Žiljak.

Počelo je sve šezdesetih godina (20.st.) kada su likovni umjetnici, ali i kreativci iz znanstvenih područja krenuli koristiti algoritme za generiranje slika, stvarajući tako novi grafički vizualni jezik. Novosti u izričajima vizualnog ne zaobilaze Hrvatsku. Naime, 1960-ih i 1970-ih godina u Zagrebu su organizirane izložbe Nove tendencije na kojima su predstavljena umjetnička djela pionira računalne umjetnosti, među kojima su bili i Žiljakovi grafički uradci. Od tada se Žiljak kontinuirano posvećuje proučavanju vizualnih senzacija, odnosno formi koje se postižu algoritamskim programiranjem. U njima je Žiljak koristio grafički znak uzet s tipkovnice računala, a koji je bio u funkciji obrisa i ispuna, ovisno o njegovom obliku ili debljini te slagan obzirom na gustoću, u određenim razmacima, a sve je to podešavano izračunima matematičkog algoritma. Na taj su način numeričke vrijednosti viđene kao slike, donoseći oblikovno posve nove forme. A takovu grafiku računalo je ispisivalo cijelu noć, jer je uvijek ovisila i (kao što i danas ovisi) o „jačini“ računala, izvlačeći maksimum iz stroja, bivajući uvijek na rubu njegova opterećenja. Zanimljiva specifičnost sedamdesetih bila je nemogućnost zabilježbe računalne grafike. Naime, ona se tada još nije mogla „zapisati“ kao slika u memoriju računala, već samo kao matematički oblik, kao postupak, čemu

je na sreću računalna tehnologija svojim munjevitim razvojem ubrzo doskočila.

No, ima li tu uopće umjetnosti ili sve ostaje u domeni primjenjivog i dekorativnog?

Vilko Žiljak sam je na to odgovorio, a i radom potkrijepio definiranje računalne grafike kao umjetničke vrste. Participiranjem na brojnim izložbama i likovnim kritikama koje govore u prilog njegovom permanentnom djelovanju u području računalne grafike dokazao je da vizualizacija fizikalno-matematičkog poimanja svijeta ima elemente stvaralačkog, jer svaki napor prema spoznaji, kako je to lijepo zapisao u katalogu svoje izložbe održane 1975. godine u zagrebačkom MSU: „ima elemente stvaralačkog, jer matematički jezik samo je jedan od oblikovnih alata koji, ukoliko su autorska inventivnost, znatiželja i poriv za kreacijom na visini, može preoblikovati spoznaju u vizualizaciju likovnog svijeta.“ A svijest o toj slobodi upotrebe raznorodnih sredstava rađa želju da se ta sloboda iskoristi stvaralački. U biti riječ je o užitku stvaranja, o želji stvaranja novih vrijednosti bez obzira kojim načinima, tj. alatima to činili. Doista, od samih početaka rada na računalnoj grafici djelovanje Vilka Žiljaka ocjenjivano je epitetom „novo“, a ta anticipirajuća činjenica od ranih 1970-ih prerasla je u imperativ neprestanog stremljenja za novim, kako u znanstvenoj metodi kao njegovoj glavnoj vokaciji, tako i umjetničkoj, koju je od prve izložbe 1973. godine spretno spajao i realizirao alatima znanstvenog. Ta igra elementima slučajnosti i determiniranosti koja je u korišćenju zakonitosti fizike služi mu još i danas kreirati vizualni likovni svijet koristeći se jezikom znanosti - fizike i matematike. U realizaciji računalne grafike kao izraza umjetničkog, Žiljaka zanimaju znakovi i simboli kojima će vizualizirati vlastitu misao, ideju. Kompjutorska umjetnost kao i svaka druga kreacija ima svoj izvor u misli, a kreacija upravo proizvodi spomenute simbole i znakove kojima autor komunicira s odabranim medijem i u konačnici s onim koji djelo percipira.

Istina je da su vizualne iluzije u umjetnosti bile široko rasprostranjene još u davna vremena, jer je koncept optičkih, psiholoških ili emocionalnih iluzija vrlo blizu kreativnosti. Odnosno, kreativnost se nerijetko u svojoj osnovi temelji na različitim vrstama optičkih hendikepa našeg oka. U svakom slučaju, psiholozi vjeruju da percepcija bilo kojeg umjetničkog djela ovisi o individualnim karakteristikama ljudskog mozga. Optička

umjetnost postala je u pedesetim godinama prošlog stoljeća i zasebni trend, ali nije došla niotkuda. Umjetnici su uvijek bili u iskušenju simultano prikazati različita svojstva jedne iste pojavnosti, osobe ili objekta.

Računalna grafika je produkt sinergije znanosti i likovne umjetnosti, odnosno, ukoliko prihvatimo davno postavljenu tezu Nauma Gaba da je i znanost umijeće (odnosno jedna vrsta umjetnosti), koja je sinesteziya dvaju umijeća. Do tog iznašašća Žiljak nije došao slučajno, već temeljito i dosljedno razvijajući brojnost latentnih mogućnosti računala kao vizualnog medija. Njegovo djelovanje ima već pravu tradiciju iskušavanja i premošćivanja granica vlastitih sposobnosti, a ipak jedinstvenu liniju koja povezuje spomenute grafike pionirske faze 70-ih s njegovim recentnim infrared grafikama. Jer, ista koloristička egzaltacija i ujednačenost registra i sada je na djelu u najnovijoj fazi, sa svim posebnostima što proizlaze iz promijenjenih tehničkih pretpostavki projicirane „slike“.

No, vrijednost grafike Vilka Žiljaka nije u kriteriju apsolutne novosti, već se očituje u kontinuitetu održivosti djelovanja na najvišoj potenciji. U evoluciji, a ne revoluciji. U spoznaji da ono što vidimo nije jedina stvarnost. U postojanju tehnološko-znanstvene metode kojom, implementirajući je u umjetnost, možemo prodrijeti u neke nove dimenzije. Dospjeti do samog bića umjetničkog, stvoriti novu umjetnost.

Sanda Stanačev Bajzek

